

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ТА МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ**

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

 Крістіна ПЕТРИК

«21» листопада 2025 року

**ТЕМА: ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

Кваліфікаційна робота магістра

Виконавець: здобувачка
другого рівня вищої освіти,
групи м203 ПО заочної форми навчання
Спеціальність 013 Початкова освіта
СИДОРЕНКО Наталія Дмитрівна

Керівник: кандидатка педагогічних наук,
доцентка Анжеліка ЛЕСИК

Рецензент: кандидатка педагогічних наук,
доцентка Марина НЕСТЕРЕНКО

АНОТАЦІЯ

Магістерську роботу присвячено визначенню педагогічних умов формування самоосвітньої компетентності здобувачів початкової освіти.

Важливою проблемою на сучасному етапі розвитку освіти є підготовка молодого покоління до безперервної самоосвіти. Тому забезпечення правильної організації роботи з формування компетентності учнів до самоосвітньої діяльності є одним із ключових завдань учителя сьогодні. Сучасний учитель має не лише передавати знання, але й виховувати учнів до постійного вдосконалення та самоосвіти. Це допомагає виявити здібності особистості, визначити покликання та усвідомити можливості кожного учня.

Оптимальні результати вирішення поставлених завдань залежать від підготовленості вчителів початкової школи до роботи з дітьми молодшого шкільного віку, від їхньої гуманістичної спрямованості до освітньої діяльності, від сформованості здобувачів початкової освіти.

Стратегічні завдання розбудови Нової української школи визначені в наступних документах, а саме: Конституція України, Національна доктрина розвитку освіти, Державною програма «Вчитель», Закон України «Про освіту», Закон України «Про загальну середню освіту», Концепція «Нова українська школа».

Доведено, що важливим періодом у розвитку і становленні особистості дитини є молодший шкільний вік (від 6 до 10 років) у якому учні початкової школи мають ще незначний соціальний та моральний досвід, підвищену емоційність, імпульсивність та безпосередність поведінки.

Але саме у цей період закладаються основи особистісного розвитку учнів, провідною стає навчальна діяльність при якій у дітей виникає необхідна довольність психічних процесів, емоційне передчуття, розвиток пізнавальних потреб, самосвідомості, поява нових мотивів, внутрішній план дій, рефлексія на власні дії, поведінку, розширюються і поглиблюються уявлення дитини про різні аспекти життя, формуються нові погляди на взаємовідносини і на саму себе.

У дослідженні визначено такі педагогічні умови формування самоосвітньої компетентності здобувачів початкової освіти створення освітньо-розвивального середовища в початковій школі, використання технології особистісно орієнтованого навчання, удосконалення навчально-методичного забезпечення організації самостійної роботи здобувачів початкової освіти.

Ключові слова: самоосвіта, самоосвітня компетентність, здобувачі початкової освіти, педагогічні умови, формування самоосвітньої компетентності здобувачів початкової освіти.

Keywords: self-education, self-educational competence, students of primary education, pedagogical conditions, formation of self-educational competence of students of primary education.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ	9
1.1 Формування самоосвітньої компетентності школярів як психолого-педагогічна проблема	9
1.2 Особливості процесу формування самоосвітньої компетентності здобувачів початкової освіти	14
1.3 Стан сформованості самоосвітньої компетентності здобувачів початкової освіти	19
Висновки до розділу 1	29
РОЗДІЛ 2 ЗМІСТ І РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ З ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ	31
2.1 Педагогічні умови формування самоосвітньої компетентності здобувачів початкової освіти	31
2.2 Діагностичні методики з формування самоосвітньої компетентності здобувачів початкової освіти	38
2.3 Аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи	46
Висновки до розділу 2	50
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	55
ДОДАТКИ	61

ВСТУП

Актуальність та доцільність дослідження. Суспільство вимагає від кожної сучасної людини постійного підвищення рівня знань, умінь та навичок, компетенцій та компетентностей. Швидкий розвиток різних галузей знань призводить до швидкого застаріння інформації, тому важливо бути постійно в курсі останніх тенденцій і оновлювати свої знання.

Важливою проблемою на сучасному етапі розвитку освіти є підготовка молодого покоління до безперервної самоосвіти. Тому забезпечення правильної організації роботи з формування компетентності учнів до самоосвітньої діяльності є одним із ключових завдань учителя сьогодні. Сучасний учитель має не лише передавати знання, але й виховувати учнів до постійного вдосконалення та самоосвіти. Це допомагає виявити здібності особистості, визначити покликання та усвідомити можливості кожного учня.

Формування учнівських прагнень та умінь до самоосвіти не означає додаткового навантаження на шкільного вчителя. Навпаки, це допомагає вчителю ефективніше виконувати основні освітні завдання, які стоять перед сучасною школою. Підготовка учнів до самоосвіти визначається загальною спрямованістю навчання та виховання, є генеральною лінією, а не окремими спеціальними методами та прийомами.

Організація роботи по формуванню в учнів самоосвітньої компетентності в рамках школи є актуальною проблемою сьогодення. Сучасні вчені та педагоги пропонують різні шляхи вирішення цієї проблеми, такі як впровадження інтерактивних методів навчання, стимулювання самостійної роботи учнів, використання технологій для підтримки самоосвіти та інше.

Визначимо вчених, які займалися проблемою самоосвітньої діяльності учнів, а саме: Г. Костюк – радянський психолог та педагог, який вніс вагомий внесок у розвиток теорії соціокультурного розвитку; Ж. П'єже – швейцарський психолог та педагог, який вивчав розвиток когнітивних процесів у дітей та підтримував ідею активного навчання; К. Роджерс – американський психолог та психотерапевт, який підкреслював важливість самореалізації та самоосвіти у

процесі навчання; Ж. Міллер – американська психологиня, яка досліджувала процеси саморегуляції та самоосвіти у дітей; В. Макаруч – окреслила головну умову формування самостійного пізнання – активна позиція учня у процесі навчання; Г. Балл зазначив, що у процесі навчання основну роль відіграє самостійна робота учнів. Ці вчені та багато інших (О. Бойдюк, В. Гайда, Б. Коломієць, К. Кучерява, В. Макаруч) зробили вагомий внесок у розвиток теорій та практик самоосвітньої діяльності.

Проблему формування самоосвітньої компетентності здобувачів початкової освіти розглядали сучасні педагоги О. Кміть, О. Кравченко-Дзондза, Л. Крилова, О. Михайленко, І. Мося.

Отже, різні педагоги пропонують свої шляхи рішення цієї проблеми, але всі вони сходяться на тому, що учень повинен бути не об'єктом в процесі навчання, а активно діючим суб'єктом. Це забезпечення активнішої позиції школяра в учінні і допомагатиме вчителю в рішенні на більш високому рівні і інших освітніх завдань. Але як показує досвід, в школах вчителі недостатньо займаються рішенням досліджуваної проблеми.

Таким чином, питання про формування самоосвітньої компетентності діяльності молодших школярів залишається відкритим і на сьогодні. В даний час назріла необхідність в організації спеціальної роботи по формуванню у школярів компетентності самоосвітньої діяльності.

Виходячи з вищесказаного, можна зробити висновок, що актуальність проблеми формування самоосвітньої діяльності в здобувачів початкової освіти на сьогодні дійсно велика.

Актуальність та недостатня розробка питань формування самоосвітньої компетентності здобувачів початкової освіти спонукала нас до обрання теми дослідження: **«Формування самоосвітньої компетентності здобувачів початкової освіти»**.

Об'єкт дослідження – формування самоосвітньої компетентності здобувачів початкової освіти.

Предмет дослідження – педагогічні умови формування самоосвітньої компетентності здобувачів початкової освіти.

Мета дослідження – визначити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови формування самоосвітньої компетентності здобувачів початкової освіти.

Відповідно до мети дослідження ставляться такі **завдання**:

1. Проаналізувати базові поняття дослідження.
2. З'ясувати стан досліджуваної проблеми у психолого-педагогічній літературі.
3. Теоретично обґрунтувати педагогічні умови формування самоосвітньої компетентності здобувачів початкової освіти.
4. Експериментально дослідити педагогічні умови щодо формування самоосвітньої компетентності здобувачів початкової освіти.

Методи дослідження:

У процесі дослідження було застосовано комплекс методів, що забезпечували формування самоосвітньої компетентності здобувачів початкової освіти, а саме:

– *теоретичні* – аналіз сучасної філософської, соціологічної, психологічної і педагогічної літератури з визначеної проблеми; аналіз педагогічних досягнень у галузі організації і діяльності початкових шкіл; класифікація, узагальнення з метою формулювання теоретичних засад дослідження та обґрунтування педагогічних умов, форм і методів формування самоосвітньої компетентності здобувачів початкової освіти;

– *емпіричні* – діагностичні (спостереження за ходом реалізації освітнього потенціалу шкільної освіти у формуванні самоосвітньої компетентності здобувачів початкової освіти; коригування навчальних завдань, конспектів уроку з метою посилення їхньої спрямованості на особистість учня, на формування її активності; відвідування й аналіз уроків; бесіди з учителями, батьками, учнями (індивідуальні, групові, колективні); анкетування та інтерв'ювання учителів, батьків та учнів початкової ланки; аналіз і оцінювання самотійних робіт дітей.

– *педагогічний експеримент* (констатуючий, формуючий, контрольний), кількісний та якісний аналізи експериментальних даних.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що:

- обґрунтовано педагогічні умови формування самоосвітньої компетентності здобувачів початкової освіти;
- уточнено критерії та показники рівнів сформованості самоосвітньої компетентності здобувачів початкової освіти.

Практична значущість одержаних результатів дослідження полягає в тому, що, розширюють наявний арсенал навчальних форм, методів, засобів, технологій формування самоосвітньої компетентності здобувачів початкової освіти.

Здобуті дані та висновки можуть стати науково-методичними рекомендаціями для учителів початкової школи, а також для магістрантів, студентів педагогічних закладів вищої освіти.

Логіка дослідження зумовила структуру магістерської роботи: вступ, 2 розділи, висновки, список використаних джерел із 67 найменувань, 4 додатки. Загальний обсяг 68 сторінок.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У магістерській роботі розглянуто актуальну та недостатньо досліджену педагогічною наукою й практикою проблему формування самоосвітньої компетентності здобувачів початкової освіти, що знайшло відображення в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов її розвитку.

Результати теоретичного та експериментального дослідження дозволяють зробити такі *висновки*:

1. Проблема формування самоосвітньої компетентності розглядалася у працях видатних філософів, педагогів і психологів та набуває особливої актуальності в умовах Нової української школи. Історико-педагогічний аналіз питання зумовив необхідність пошуку нових підходів до його вирішення.

2. На основі аналізу базових понять («самостійність», «самоосвіта») виявлено їхні особливості через визначення спільних та відмінних категоріальних ознак. Узагальнення отриманої інформації дозволило уточнити поняття «самоосвітня компетентність».

Самоосвітня компетентність особистості – це складна інтегрована властивість, що забезпечує здатність людини задовольняти індивідуальні та соціальні потреби пізнання шляхом оволодіння знаннями, вміннями, навичками та способами діяльності, а також використання набутого досвіду для систематичного самостійного освоєння соціального досвіду людства.

Доведено, що процес формування самоосвітньої компетентності особистості передбачає: формування у школярів ставлення до навчання як потреби працювати самостійно; виховання здатності та бажання працювати в спільноті; самовдосконалення особистості через інтеграцію суспільних вимог у власну систему цінностей; задоволення потреб у самореалізації та самоствердженні.

3. Обґрунтовано критерії та показники формування самоосвітньої компетентності здобувачів початкової освіти, які охоплюють три компоненти:

- *пізнавально-світоглядний*: ставлення до соціально-моральних знань, розуміння ролі людини в природі й суспільстві, знання, необхідні для організації та виконання практичної діяльності, ставлення до процесу набуття навичок і нормативної поведінки;

- *емоційно-мотиваційний*: ставлення до власних переживань, потреб, мотивів, інтересів; допитливість; почуття власної гідності; вольова цілеспрямованість; особиста участь у праці та спілкуванні;

- *дієво-практичний*: уміння приймати морально обґрунтовані рішення, визначати шляхи, способи та засоби їх реалізації, працювати у визначеному темпі; формування звичок діяти відповідно до власної позиції.

4. На основі розроблених критеріїв визначено три типологічні групи здобувачів початкової освіти відповідно до рівня сформованості їхньої самоосвітньої компетентності: високий 28,2 %, середній – 42,8 %, початковий – 29,0%.

5. Розроблено експериментальну технологію формування самоосвітньої компетентності здобувачів початкової освіти, яка включає:

- *концептуальний блок* (пізнавально-світоглядний, емоційно-мотиваційний, дієво-практичний компоненти; педагогічні умови формування компетентності);

- *діагностичний блок* (критерії, показники, рівні сформованості компетентності);

- *процесуальний блок* (змістове й методичне забезпечення процесу формування компетентності, форми та методи роботи з учнями);

- *результат* – підвищення рівня сформованості самоосвітньої компетентності здобувачів початкової освіти.

6. Теоретично обґрунтовано педагогічні умови, які забезпечують ефективне формування самоосвітньої компетентності, а саме: створення освітньо-розвивального середовища в початковій школі, використання технології особистісно орієнтованого навчання, удосконалення навчально-методичного забезпечення організації самостійної роботи здобувачів початкової освіти.

7. Розроблена експериментальна технологія формування самоосвітньої компетентності базується на принципах та методах особистісно орієнтованої технології (суб'єкт-суб'єктна взаємодія вчителя і учня, діалогічне спілкування, особистість як найвища цінність), та включає методи технології диференціації, інтерактивного навчання, ігрової діяльності та «Портфоліо».

8. Динаміка рівнів самоосвітньої компетентності в експериментальних групах показала значні позитивні зміни:

- високий рівень: +24,2 % (50,0 % – 21,8 %);
- середній рівень: –3,1 % (43,7 % – 46,8 %);
- початковий рівень: –25,1 % (6,3 % – 31,4 %).

У контрольних групах значних змін не відбулося:

- високий рівень: +6,1 % (30,3 % – 24,2 %),
- середній рівень: +3,0 % (54,5 % – 51,5 %),
- початковий рівень: –9,1 % (15,2 % – 24,3 %).

9. Порівняльний аналіз результатів дослідження засвідчив ефективність розробленої експериментальної технології, що підтверджує доцільність її впровадження в освітню практику.

Завершена магістерська робота не претендує на вичерпний і всебічний розгляд складної і багатогранної проблеми формування самоосвітньої компетентності здобувачів початкової освіти. Вважаємо, що окремого дослідження потребує проблема місця позаурочної виховної діяльності та її взаємозв'язку з навчальною діяльністю у формуванні самоосвітньої компетентності здобувачів початкової освіти тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адарюкова Л. Організаційно-педагогічні умови формування самоосвітньої компетентності майбутніх інженерів-програмістів. *Наукові праці ДонНТУ*. Серія : «Педагогіка, психологія і соціологія». № 2 (21), 2017. С. 5–12.
2. Баранова Н., Коцур Н. Дослідницька та експериментальна діяльність в умовах НУШ. *Початкова школа*. №9. 2019. С. 13–16.
3. Бех І. Д. Особистість на шляху до духовних цінностей: монографія. Київ-Чернівці : Букрек, 2018. 296 с.
4. Бірюк І. Інтегровані уроки в початковій школі : метод. посіб. Володимирець, 2018. 65 с.
5. Бобро А., Коваль Т. Дидактичні умови організації самостійної роботи молодших школярів. *Психолого-педагогічні науки*. 2018. № 3. С. 78–82. 2018.
6. Бойдюк О. Формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів іноземної мови у процесі професійної підготовки. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. Вип. 1. Розділ 1. Педагогіка. 2024. С. 14–24.
7. Боярова Л. М. Психолого-педагогічні ігри для молодших школярів. *Початкове навчання та виховання*. 2020. №7–9. С. 65–70.
8. Василь Олександрович Сухомлинський: до 100-річчя від дня народження : біобібліогр. покажч. / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського; упоряд.: Л. Д. Березівська, О. В. Сухомлинська, Л. І. Страйгородська та ін.; наук. ред. Л. Д. Березівська, наук. консультант О. В. Сухомлинська; бібліогр. ред. Є. Ф. Демида. Вінниця : Твори, 2018. 395 с.
9. Вашуленко М., Дубовик С. Формування в учнів початкових класів дослідницьких умінь на матеріалі програмового курсу української мови. *Початкова школа*. №3. 2020. С. 18–23.
10. Власюк О., Куліш В. Акмеологічні прийоми створення ситуації успіху в навчанні. *Початкове навчання та виховання*. 2016. № 10/11. С. 17–18.
11. Гайда В. Я. Суть самоосвітньої компетентності учнів закладів середньої освіти. Стратегії інноваційного розвитку природничих дисциплін : досвід,

проблеми та перспективи : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф., м. Кропивницький, 21 березня 2019 р. / гол. ред. кол. Н. А. Калініченко ; ЦДПУ. Кропивницький, 2019. С. 23–25.

12. Гін А. О. Прийоми педагогічної техніки: Свобода вибору. Діяльність. Зворотний зв'язок. Ідеальність: посіб. для вчителя. 13-е видання. Харків : Основа, 2019. 112 с.

13. Гонтаровська Н. Організаційно-педагогічні умови впровадження науково-педагогічного проекту «Інтелект України». *Початкова школа*. №1. 2019. С. 50–54.

14. Гузан І. Підтримка вчителя – джерело внутрішніх сил дитини. *Учитель початкової школи*. 2019. № 2. С. 47–49.

15. Державний стандарт початкової освіти. URL: <http://dano.dp.ua/attachments/article/303/Державний%20стандарт%20початкової%20освіти.pdf> (дата звернення: 20.09.2024).

16. Дмитренко О. Більше, ніж гра: діяльнісний підхід у Новій українській школі. URL: <https://osvita.ua/school/method/85081/> (дата звернення: 20.01.2024).

17. Закон України «Про інноваційну діяльність». Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 15.12.2024).

18. Звекова В. Самостійна діяльність молодших школярів в умовах модернізації початкової освіти. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету*. Серія «Педагогічні науки». 2019. Вип. 39. С. 36–40.

19. Зозуляк А. Розвиток творчої особистості молодшого школяра в системі навчання за науково-педагогічною програмою «Інтелект України». *Початкова школа*. №2. 2019. С. 62–63.

20. Зразок портфоліо учня. Слайд-шоу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.slideshare.net/yagilnytska/ss-59492073> (дата звернення: 12.11.2024).

21. Інтегративний підхід: актуальність, сутність, особливості впровадження в умовах початкової школи: навч.-метод. посіб. / уклад. : Н. Ларіонова, Н. Стрельцова. Харків : Друкарня Мадрид, 2018. 76 с.

22. Історія зарубіжної педагогіки: хрестоматія / сост. Є. Коваленко, Н. І. Белкіна / За ред. Є. І. Коваленко. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 664 с.

23. Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / уклад. О. О. Любар. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 766 с.

24. Іщенко О., Логачевська С. Підручники для Нової української школи – помічники вчителя у формуванні критичного мислення учнів молодших класів. *Початкова школа*. №3. 2019. С. 4–6.

25. Коломієць Б. С. Педагогічні умови формування самоосвітньої компетентності майбутнього вчителя іноземної мови. *Витоки педагогічної майстерності*. Полтава, 2018. Вип. 22. С. 100–103.

26. Концепція «Нова українська школа». URL: [https://www.kmu.gov.ua/... / ukrainska-shkola-compressed.pdf](https://www.kmu.gov.ua/.../ukrainska-shkola-compressed.pdf). (дата звернення: 10.10.2024).

27. Косенко Д. Новий освітній простір. Мотивуючий простір : інформаційний посіб. : URL : https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/407/NOP_Motivuyuchi-prostir.pdf (дата звернення: 10.11. 2024).

28. Кравченко-Дзондза О. Формування самоосвітньої компетентності учня початкових класів як педагогічна проблема. *Педагогічні науки : теорія та практика*. №1. 2024. С. 86–92.

29. Крилова Л. Формування самоосвітньої компетентності учнів як важливої складової освітнього процесу у школі. *Педагогічна Житомирщина*. .№ 1 (33), 2024. С. 56–62.

30. Куліш Н. Процеси диференціації в початковій школі незалежної України. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. Вип. 25. Розділ 1. Педагогіка. 2018. С. 95–100.

31. Кучерява К. В. Модель розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх викладачів економік. *Збірник наукових праць Чернігівського національного педагогічного університету*. Чернігів, 2018. Вип. 151 (1). С. 85–89.

32. Лаврів Н. Методи розвитку критичного мислення у молодших школярів. *Початкова школа*. №12. 2019. С. 32–35.
33. Макарчук В. Особливості формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів початкової школи. *Збірник наук. праць Уманського державного педагогічного університету*. Вип. 2, Ч. 2, 2020. С. 120–125.
34. Мартинець Л. А. Сучасні моделі освіти : навч.-метод. посіб. Вінниця ДонНУ, 2015. 102 с.
35. Михайленко О. Формування самоосвітньої компетентності учнів початкових класів. *Наукові інновації та передові технології*. №2 (2). 2021. С. 220–230.
36. Мося І. А. Формування самоосвітньої компетентності учнів засобами бібліотечних ресурсів. *Науково-педагогічні студії*. №1. 2018. С. 91–98.
37. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні : монографія. Нац. акад. пед. наук України; за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 384 с.
38. Нова українська школа : poradnik dla vchytelja / za zag. red. N. M. Bibik. Київ: Літера ЛТД, 2019. 208 с.
39. Олійник Н. Формування самоосвітньої компетентності студентів-аграріїв. *Вісник черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. Серія: Педагогічні науки. №4. 2020. С. 25–31.
40. Осипенко С. Зміст та структура самоосвітньої компетентності учнів закладів професійно-технічної освіти. *ScienceRise.Pedagogical Education*. 2018. № 5. С. 18–22.
41. Педагогічні технології в підготовці вчителів: навч. посіб. / кол. авторів ; за ред. І. Ф. Прокопенка. Харків : ХНПУ, 2018. 457 с.
42. Перевознюк В. В. Ресурсне забезпечення формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів англійської мови. *Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Серія 5. 2020. Вип. 73, т. 2. С. 36–39.
43. Пихтіна Н. Основи педагогічної техніки. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 316 с.

44. Попкова Т., Зінченко С. Нестандартні уроки – втілення життєвих компетенцій у дію. *Початкова школа*. №1. 2020. С. 58–59.
45. Портфоліо учня. Зразок оформлення [Електронний ресурс] // Освітній портал UROK-UA/COM. Режим доступу: <https://urok-ua.com/portfolio-uchnya> (дата звернення: 25.03.2025).
46. Початкова освіта: історія, проблеми, перспективи: матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, присвяченої Дню початкової освіти, м. Ніжин, 19 жовтня 2018 р. / за заг. ред. Є. І. Коваленко, упоряд. Н. В. Білоусова. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2018. 269 с.
47. Проблеми вікової психології: хрестоматія / Т. Гетьман, Т. Кричківська. Київ : Центр учбової літератури, 2024. 475 с.
48. Програма «Нова українська школа» у поступі до цінностей. Київ, 2018. 40 с.
49. Просіна О. Інтеграція в НУШ. Інтегрований підхід в освітньому процесі. *Методист*. № 2 (74), лютий. 2018. С. 68–71.
50. Психолого-педагогічний супровід освітнього процесу в умовах простору дитинства, що змінюється: монографія / під нав. ред. О. Г. Пилипової. Чернігів, 2018. 340 с.
51. Розвиток критичного мислення молодших школярів в умовах Нової української школи: метод. посіб. / автор-уклад. Н. Ларіонова. Харків : Друкарня Мадрид, 2019. 64 с.
52. Савченко О. Я. Виховний потенціал початкової школи. Київ : Богданова А.М., 2009. 226 с.
53. Садкіна В. Маленькі секрети учительського успіху. Навчаємо з радістю. Харків : Основа, 2017. 144 с.
54. Сакалюк О. Розвивальні ігри та вправи у навчально-виховному процесі. *Початкова школа*. №10. 2019. С. 48–51.
55. Самарук Н. Структура та педагогічні умови формування самоосвітньої компетентності майбутніх фахівців. *Молодь і ринок*. (176) №219. С. 75–81.

56. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям // Вибр. тв. : В 5 т. Київ : Рад. школа, 1977. Т. 3. С. 7–274.
57. Технології навчання в початковій школі. Технологія навчальної гри [Електронний ресурс]. Режим доступа : http://perezvin.at.ua/load/metodichna_skarbnichka (дата звернення: 20.01.2025).
58. Ткачова Н. А., Стрельченко Д. В. Про практичну реалізацію компетентності студентів гуманітарних спеціальностей на основі медіаосвітніх технологій. *Збірник наукових праць «Педагогіка та психологія»*. Харків, 2018. Вип. № 60. С. 109–119.
59. Токарева Н. М. Шамне А. В. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. Київ, 2017. 548 с.
60. Хоменко К. Вправи для розвитку критичного мислення молодших школярів. *Початкова школа*. № 4. 2020. С. 54–56.
61. Хоруженко Т., Бурик М. Складники самоосвітньої компетентності майбутніх учителів трудового навчання та технологій. *Viae Educationis: Studies of Education and Didactics*. 2022, Р. 1, №. 2. С. 136–142.
62. Цимбалару А. Нова українська школа: освітній простір учня початкової школи. Київ: Освіта, 2020. 160 с.
63. Чопик Ю. С, Стражнікова І. В. Зарубіжна реформаторська педагогіка в оцінках українських науковців другої половини ХХ – початку ХХІ століття: монографія. Івано-Франківськ : НАІР, 2017. 264 с.
64. Шевчук К. ТРВЗ-технологія: вчимо розглядати проблеми під різними кутами зору. Використання інтерактивних методів на уроках природознавства / *Учитель початкової школи*. №1. 2019. С. 13–16.
65. Ягупа І. Інтегровані заняття у 1 класі. *Початкова школа*. 2018. № 1. С. 26–33.
66. Яценко Л. Інтеграція навчальних предметів як ефективна форма навчання молодших школярів. *Початкова освіта*. 2018. № 1. С. 6–9.